

DANIJELA PETKOVIĆ*

Prikaz okruglog stola „Međunarodna policijska suradnja – otvorena pitanja u istraživanju kaznenih djela s elementima inozemnosti“

U organizaciji Visoke policijske škole, Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 15. studenoga 2018. godine održan je okrugli stol na temu „Međunarodna policijska suradnja – otvorena pitanja u istraživanju kaznenih djela s elementima inozemnosti“ radi razmatranja novih izazova s kojima se susreću policijski službenici tijekom kriminalističkog istraživanja takvih kaznenih djela. Izlagači okruglog stola bili su prof. dr. sc. Zlata Đurđević s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, mr. sc. Danka Hržina iz Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, Marija Balenović, sutkinja Županijskog suda u Slavonском Brodu, Julijana Stipišić, zamjenica županijskoga državnog odvjetnika u Splitu, Ivana Marag, voditeljica Odjela S.I.Re.N.E., i Dijana Sadarić, voditeljica Službe za međunarodnu policijsku suradnju u Upravi kriminalističke policije Ravnateljstva policije. Ovom stručnom skupu prisustvovalo je oko 90 policijskih službenika iz raznih ustrojstvenih jedinica MUP-a te studenti stručnog i specijalističkog studija Kriminalistika, a zanimljivim izlaganjima i kvalitetnim raspravama pokušalo se doći do zajedničkih rješenja problema s kojima se policijski službenici svakodnevno susreću zbog sve veće internacionalizacije kriminaliteta.

Uvodno su nazočne pozdravili dr. sc. Krunoslav Borovec, dekan Visoke policijske škole i Željko Prša, zamjenik glavnog ravnatelja policije. Dekan Borovec izrazio je zadovoljstvo što je prepoznato novo aktualno pitanje iz policijske prakse, s obzirom na to da je udio kaznenih djela koja imaju komponentu inozemnosti sve veći. Zamjenik glavnog ravnatelja policije Prša navodi da se kriminalistička policija u svom radu još uvijek rukovodi tradicionalnim načinom razmišljanja, po kojem je posao policije provesti kriminalističko istraživanje i podnijeti kaznenu prijavu protiv počinitelja kaznenog djela, a sve nakon toga briga je državnog odvjetništva i posljedično suda. Međutim, trendovi u europskom i hrvatskom zakonodavstvu koji idu u smjeru jačanja ljudskih prava i zaštite sudionika kaznenog postupka dovode do

* Danijela Petković, mag. iur., Visoka policijska škola, Policijska akademija, MUP RH, Zagreb, Croatia.

sve većeg preplitanja međunarodne policijske i pravosudne suradnje te sve intenzivnije neposredne suradnje državnog odvjetništva, suda i policije u predmetima s elementom inozemnosti. Novi Zakon o kaznenom postupku uvelike je utjecao na policijsko postupanje u dijelu koji se odnosi na ispitivanje osumnjičenika, svjedoka i žrtava, kako u domaćim predmetima, tako i na zahtjev stranih država. Istovremeno, novi je Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije uveo u hrvatsko zakonodavstvo instrument europskoga istražnog naloga, koji je primjenjiv na većinu dokaznih radnji, a koje u praksi najčešće obavlja policija po nalogu nadležnoga pravosudnog tijela. Ako se želimo uspješno uhvatiti ukoštac s izazovima otkrivanja kaznenih djela i njihovih počinitelja u modernom, globalnom društvu, moramo promišljati kakav će učinak kriminalističko istraživanje imati na kasniji tijek kaznenog postupka te voditi brigu o tome da podaci i dokazi koje podastiremo državnom odvjetništvu budu zakoniti i upotrebljivi u kaznenom postupku (bilo domaćem, bilo stranom).

U uvodnom predavanju prof. dr. sc. Zlata Đurđević s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predstavila je modele međunarodne suradnje u kaznenim stvarima s posebnim osvrtom na Hrvatsku. Govorimo o četiri temeljna modela suradnje u kaznenim stvarima, a to su: 1. horizontalna međunarodna suradnja, tradicionalna suradnja koja je propisana Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (ZOMPO), 2. horizontalna pravosudna suradnja na razini Europske unije gdje surađuju nadležna tijela po modelu međusobnog priznanja, 3. vertikalna međunarodna suradnja koja se ostvaruje kroz *ad hoc* tribunale Ujedinjenih naroda (UN), Međunarodni rezidualni mehanizam za kaznene sudove i Međunarodni kazneni sud u Haagu kao stalni međunarodni sud za 123 države članice iz cijelog svijeta, 4. vertikalna supranacionalna/pravosudna suradnja u koju spada Ured europskoga javnog tužitelja kao nova institucija koja nastaje u okviru Europske unije. Oblici međunarodne suradnje u kaznenim stvarima isti su u sva četiri modela, a to su: izručenje, mala međunarodna pomoć, priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka gdje se otvara čitav niz novih pravnih pitanja, ustupanje/preuzimanje kaznenog postupka, zamrzavanje i oduzimanje imovine, razmjena podataka među tajnim službama, policijom i pravosuđem te drugi oblici suradnje. Najvažnija radnja pritom je izručenje, koje se u okviru horizontalne pravosudne suradnje naziva predaja. Kada govorimo o razmjeni podataka, sve važnije postaje pitanje zaštite privatnosti.

Kada su u pitanju izvori, pravne osnove, međunarodna pravna pomoć u pravilu se bazira na načelu reciprociteta. Danas, međutim, uglavnom postoje međunarodni ugovori koji uređuju kaznenopravnu suradnju. Međunarodni ugovori jesu ugovori međunarodnog prava koji se sklapaju među državama. Mogu biti bilateralni, pa tako Republika Hrvatska ima više od 100 ugovora o međunarodnoj pravnoj pomoći s različitim državama u svijetu, ili multilateralni, u smislu da su sklopljeni u okviru nekih međunarodnih organizacija, npr. UN-a ili Vijeća Europe. Najvažnija konvencija koja se odnosi na izručenje, a donesena je u okviru Vijeća Europe, jest Europska konvencija o izručenju iz 1957. godine, na kojoj se temelji i naš Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći. Tu su još i Europska konvencija o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine te Konvencija o transferu osuđenih osoba iz 1983. godine. Pravo Europske unije važan je izvor međunarodne pravne pomoći, osobito u kaznenopravnom području u kojem se dogodilo najviše promjena i koje je nakon Lisabonskog ugovora ušlo u supranacionalno pravo i nadležnost Europske unije. Međunarodno kazneno pravo propisano je brojnim konvencijama, ali i statutima Međunarodnoga kaznenog suda. U domaćem pravu važni su već spomenuti ZOMPO, Zakon o pravosudnoj

suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o Međunarodnom kaznenom sudu.

Postavlja se pitanje u čemu se navedeni modeli razlikuju kada je riječ o najvažnijem obliku suradnje, a to je izručenje ili predaja. Kao zapreke izručenju mogu se pojaviti državljanstvo, činjenica da je riječ o političkom ili fiskalnom kaznenom djelu, načelo dvostruke kažnjivosti, *ne bis in idem*, zastara i klauzula javnog poretka kada naša tijela smatraju da bi izručenje štetilo nacionalnoj sigurnosti, suverenitetu ili drugim važnim interesima RH. Zapreka izručenju može biti i provjera postojanja osnovane sumnje sukladno s našim pravom. Što se tiče postupka suradnje, kanala komunikacije, suradnja se obavlja između dvije države (države moliteljice i zamoljene države), i to diplomatskim kanalima, što je dugotrajan politički i upravni postupak.

Kada je riječ o horizontalnoj pravosudnoj suradnji, radi se o suradnji između državnih tijela različitih država Europske unije na načelu uzajamnog priznanja odluka temeljem međusobnog povjerenja između država članica. Ovdje je smanjen broj razloga za odbijanje suradnje, a u tom je kontekstu spomenuto načelo dvostruke kažnjivosti za 32 kaznena djela i izručenje vlastitih državljana. Sam je postupak depolitiziran, što znači da je riječ o pravosudnom postupku pod nadzorom nacionalnih sudbenih tijela. Europski uhiđbeni nalog ovdje je zamijenio izručenje između država članica.

U modelu vertikalne obvezne suradnje riječ je o kaznenopravnoj suradnji s međunarodnim sudovima koji ovdje djeluju unutar jurisdikcija drugih država i zbog toga potpuno ovise o suradnji među državama. Osobine su ove suradnje da je ona hijerarhijska i jednosmjerna i nema razloga za odbijanje (osim nacionalne sigurnosti), a nalozi su obvezujući. Suradnja se odvija diplomatskim kanalima. Prof. Đurđević osvrnula se na Ured europskog javnog tužitelja kao supranacionalno tijelo koje je u postupku formiranja, a 22 države članice jesu članice koje surađuju s ovom institucijom, među kojima je i Hrvatska. Europski javni tužitelj počeo će s radom 2020. godine, a njegova je nadležnost zaštita financijskih interesa Europske unije. Europski javni tužitelj nastupat će pred nacionalnim sudovima i bit će ovlašten za provođenje istrage te kazneni progon. Postavlja se pitanje je li uopće riječ o supranacionalnom tijelu ili tijelu koje je integrirano u naš pravni sustav. Dan je prikaz ustroja Ureda europskog javnog tužitelja, a Hrvatska će biti u obvezi uskoro odrediti svog predstavnika u Koledž, koji će se baviti strateškim, pravnim i organizacijskim pitanjima, kao i nacionalnog tužitelja koji će biti europski delegirani tužitelj.

Na kraju je bilo riječi o Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 2005. godine. U izradi je novi zakon zbog potreba usklađivanja sa Zakonom o kaznenom postupku, koji je uveo tužiteljsku istragu, te će biti potrebno odrediti nadležnost za provođenje zamolbenog ispitivanja okrivljenika, dokaznih radnji i malu međunarodnu pravnu pomoć. Novi zakon treba regulirati postupak oduzimanja imovinske koristi, gdje se postavlja čitav niz praktičnih pitanja poput troškova čuvanja zamrznute imovine. Važno je i pitanje usklađivanja izručenja s novim međunarodnim standardima, posebice s 3. i 4. dopunskim protokolom Europske konvencije o izručenju. Bit će potrebno ugraditi praksu Europskog suda za ljudska prava, urediti pojedine oblike pružanja međunarodne pravne pomoći, primjerice preuzimanje i ustupanje kaznenog postupka, te regulirati nove oblike međunarodne pravne pomoći kao što su zajednički istražni timovi, prekogranična promatranja, nadzirane isporuke, prikriveni istražitelji, snimanje i nadziranje telekomunikacija, pribavljanje bankovnih podataka, elektronički dokazi i videokonferencije.

Ivana Marag, voditeljica Odjela S.I.Re.N.E. u Službi za međunarodnu policijsku suradnju Uprave kriminalističkih poslova Ministarstva unutarnjih poslova, dala je kratak pregled međunarodne policijske suradnje u Republici Hrvatskoj. Prikazan je ustroj Uprave kriminalističke policije i Službe za međunarodnu policijsku suradnju, koja je njezin sastavni dio. Unutar Službe za međunarodnu policijsku suradnju djeluju Odjel Interpola, Odjel Europol, Odjel S.I.Re.N.E. i Odjel telekomunikacijskog centra, prevoditelja i evidentičara. Služba za međunarodnu policijsku suradnju bavi se operativnom policijskom suradnjom i služi kao posredni kanal između policije na terenu i drugih međunarodnih policija i tijela. Služba se bavi unosom međunarodnih potraga, provođenjem izručenja/predaja iz Republike Hrvatske i u nju, međunarodnom operativnom razmjenom podataka za potrebe kriminalističke policije, sudjelovanjem u značajnim kriminalističkim istraživanjima s elementima inozemnosti, suradnjom s drugim ustrojstvenim jedinicama MUP-a i pravosudnim tijelima, europskim istražnim nalogima i zamolbama za međunarodnom pravnom pomoći, te služi kao žurni kanal za razmjenu informacija između pravosudnih tijela, a bavi se i prevodenjem. Bilo je riječi o komunikacijskim kanalima koji se pritom rabe te međunarodnim potragama kroz Schengenski informacijski sustav (SIS) za područje Europske unije (osim Cipra i Irske) te pridružene države (Island, Norveška, Lihtenštajn, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo) i Interpol za treće zemlje. Automatska provjera osoba i predmeta u SIS-u i Interpolu ugrađena je u Informacijski sustav MUP-a i u Nacionalni informacijski sustav za upravljanje državnom granicom, a rezultati se dobivaju kod svih provjera osoba u oba sustava. U oba sustava integriran je obrazac o pogotku u Schengenskom informacijskom sustavu druge generacije (SIS II) ili Interpolu. Prikazane su međunarodne potrage u SIS-u i Interpolu temeljem kojih je moguće izreći zabranu ulaska u schengenski prostor po tuđim upozorenjima, a izneseni su i statistički pokazatelji. Od 27. lipnja 2017., od priključenja u Schengenski informacijski sustav do danas, policija je obavila oko 460 000 000 pretraga u sustavu i pronašla 21 812 potražnih osoba, vozila, isprava i predmeta. Tijekom 2018. godine provedeno je 119 predaja/izručenja/transfera osuđenika iz drugih država u Republiku Hrvatsku i 82 predaje/izručenja/transfera iz RH u druge države. Od ukupno 1378 međunarodnih potraga raspisanih radi uhićenja i izručenja/predaje osobe putem Interpola, u 594 je predmeta po izdanim europskim uhiđenim nalogima raspisana i međunarodna potraga (upozorenje) putem SIS-a.

Dijana Sadarić, voditeljica Službe za međunarodnu policijsku suradnju, govorila je o utjecaju novele Zakona o kaznenom postupku i Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU-a na međunarodnu policijsku suradnju. Voditeljica Sadarić uvodno je dala definiciju kriminalističkog istraživanja naglasivši da sve što se događa u domaćem kriminalističkom istraživanju ima svoju analogiju u međunarodnom okruženju. Konkretnije je govorila o operativnoj suradnji u fazi policijskih izvada, analitičkoj obradi podataka u svjetlu policijskih europskih i međunarodnih IT sustava, policijskoj razmjeni podataka s inozemstvom putem središnje točke, neposrednoj policijskoj razmjeni podataka, paralelnom kriminalističkom istraživanju u više država i značaju podataka prikupljenih policijskom suradnjom za domaći kazneni postupak. Također je bilo riječi o stranim dokazima pribavljenim bez međunarodne pravne pomoći, identifikaciji bioloških tragova kroz policijsku suradnju, fenomenu ispitivanja osumnjičenika kroz prizmu međunarodne suradnje, posebnim dokaznim radnjama, a dani su i konkretni primjeri iz policijske prakse.

Kada je riječ o međunarodnoj operativnoj suradnji u fazi policijskih izvada, prikupljanja obavijesti i podataka o kaznenom djelu i počinitelju u smislu čl. 207. Zakona o kaznenom postupku, mogućnosti su praktički neograničene. Policija može dostavljati i zaprimati sve podatke razmjenjujući s policijama drugih zemalja, kao i međunarodnim organizacijama poput Interpola i Europolu, mogu se prikupljati i sravnjivati podaci iz policijskih zbirki (nacionalnih ili stranih), a hrvatski policijski službenici mogu obavljati policijske poslove u inozemstvu i obrnuto. Kada je riječ o analitičkoj obradi podataka u svjetlu europskih i međunarodnih IT sustava, ona predstavlja sintezu prikupljanja, objedinjavanja, pregledavanja i analiziranja podataka i saznanja te daje uvid u njihov međusobni odnos, značaj i relevantnost s ciljem donošenja odluke. Pritom korištenje i sravnjivanje podataka osim domaćih zbirki mora uključivati i velike policijske međunarodne i informatičke sustave, koji mogu biti od velike koristi za provođenje kriminalističkog istraživanja (Interpol, EIS – Europolov informacijski sustav, SIS, EURODAC – Europski sustav za usporedbu otisaka prstiju, ECRIS – Europski informacijski sustav kaznene evidencije, HVIS – Hrvatski vizni informacijski sustav).

Dok pravosudna suradnja u europskom okruženju ide u smjeru neposredne suradnje, u policijskoj suradnji inzistira se na komunikaciji putem središnje nacionalne točke (SPOC, engl. *Single Point of Contact*), poglavito zbog izbjegavanja pitanja određivanja nadležnosti. Ovakvom vrstom komunikacije osigurava se standardiziran i zakonit način razmjene podataka, jedinstveni sustav prioritiziranja zahtjeva, pravedna primjena reciprociteta, razvijanje zajedničkih alata i praćenje njihove učinkovitosti te se izbjegava nepotrebno trošenje policijskih resursa i ujedno štite policijski službenici jer nisu osobno izloženi u međunarodnoj policijskoj suradnji. Česta je, međutim, i neposredna policijska suradnja službi kriminalističke policije zbog žurnosti postupanja na terenu, no pritom treba voditi računa o tome da je takva suradnja zakonita samo u okviru zajedničkog kriminalističkog istraživanja ili zajedničke operativne akcije. Zakonski okvir za neposrednu suradnju proizlazi i iz bilateralnih ugovora o policijskoj suradnji koje imamo sa susjednim državama, ali je on najčešće ograničen na policijske uprave uz državnu granicu.

Najčešći oblik suradnje dviju kriminalističkih policija jest paralelna kriminalistička suradnja u dvije države ili više njih, gdje svaka policija poduzima radnje u okviru svojih ovlasti, a dijeli rezultate i prikupljene podatke, te se pokreću i vode odvojeni kazneni postupci. Da bi ovakva suradnja bila uspješna, bitno je da ne dolazi do sukoba nadležnosti i da se pravovremeno uključe državna odvjetništva. Važno je da policija ne poduzima korake koji će u kasnijoj fazi postupka pravosudnim tijelima suziti mogućnosti uspješnog vođenja postupka.

Bilo je riječi i o značaju podataka prikupljenih policijskom suradnjom za domaći kazneni postupak i odgovornosti policije da pravosudnom tijelu osigura „iskoristive“ dokaze iz inozemstva kad je god to moguće. Strani dokazi koje policija pribavi policijskom suradnjom načelno se ne mogu rabiti u domaćem kaznenom postupku, ali ima iznimaka, a to su podaci iz policijskih zbirki (identifikacijski podaci, adrese stanovanja, prelasci državne granice, podaci o ispravama, podaci o vlasništvu), slučajni nalazi u smislu čl. 249. Zakona o kaznenom postupku te rezultati vještačenja i usporedbe bioloških tragova u automatiziranim policijskim zbirkama. Kada je riječ o fenomenu ispitivanja osumnjičenika kroz prizmu međunarodne suradnje, stupanjem na snagu VII. novele Zakona o kaznenom postupku, na kriminalističku policiju pala je odgovornost da sama utvrđuje finu granicu između prikupljanja obavijesti od

građana temeljem čl. 208. i ispitivanja osumnjičenika na zapisnik po članku 208a. Europska direktiva o pravu na pristup odvjetniku kaže da policijsko ispitivanje „ne uključuje preliminarno ispitivanje policije čija je svrha identificiranje dotične osobe, provjera posjedovanja oružja ili druga slična sigurnosna pitanja, utvrđivanje potrebe za pokretanjem istrage, primjerice tijekom prometne kontrole ili tijekom redovitih nasumičnih provjera ako osumnjičenik ili optužena osoba još nije identificirana“. U svim drugim situacijama osoba ne smije biti u prilici za samooptuživanje. Stoga je jedino ispravno osigurati potrebno ispitivanje osumnjičenika (svjedoka, žrtve, okrivljenika) putem europskoga istražnog naloga ili zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć (za neeuropske države).

Prikrivene policijske radnje i posebne dokazne radnje u kontekstu međunarodne policijske suradnje najosjetljivije su radnje i zahtijevaju najvišu razinu povjerenja između dvije države. Elementi žurnosti i tajnosti dodatno usložnjavaju provođenje ovih radnji. Za posebne dokazne radnje iz čl. 332. Zakona o kaznenom postupku potreban je europski istražni nalog ili zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć. Kada je riječ o operativnoj suradnji za potrebe stranoga kriminalističkog istraživanja, hrvatska policija ima pravo i dužnost postupati temeljem stranih zahtjeva, pri čemu se treba rukovoditi sljedećim pravilom: radnje treba provoditi po nalogu onoga pravosudnog tijela koje vodi (ili će voditi) postupak.

Europski istražni nalog (EIN), koji je prošle godine uveden u hrvatsko zakonodavstvo, omogućava pravosudnim tijelima da lako i brzo dobiju podatke iz inozemstva i provedu dokazne radnje u inozemstvu puno jednostavnije nego putem klasičnih zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć. EIN se pokazao kao praktičan i učinkovit alat pravosudne suradnje i brzo se ustalila njegova primjena u praksi. Može se izdati za sve dokazne radnje (osim osnivanja zajedničkog istražnog tima i oduzimanja imovine) u svim državama članicama EU-a (osim Danske i Irske). Državna odvjetništva često nalažu policiji izvršavanje stranih EIN-a, što je potrebno koordinirati sa Službom za međunarodnu policijsku suradnju. Na kraju je bilo riječi o neposrednoj pravosudnoj suradnji u neeuropskom okruženju. Uvođenje europskih instrumenata pravosudne suradnje u domaću sudsku praksu ima učinak i na predmete suradnje s trećim državama. Primjena učinkovitih europskih instrumenata dovodi do toga da pravosudna tijela traže brže načine komunikacije i suradnje i s neeuropskim državama, iako primjenjiva regulativa nalaže upućivanje zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć putem Ministarstva pravosuđa. Može se očekivati da će se zbog europskog utjecaja instrumenti neeuropske pravosudne suradnje modernizirati i pojednostavniti, što bi trebalo imati pozitivan učinak i na kvalitetu policijske suradnje sa susjednim državama. Dan je primjer iz policijsko-pravosudne prakse vezano za prijevare putem internetskih oglasnih sustava.

Kao najvažnije Dijana Sadarić istaknula je sljedeće: dopušteno je i poželjno operativne podatke dobivene od stranih policija rabiti u domaćim kriminalističkim istraživanjima i sravnjivati ih s podacima u policijskim zbirkama, ali je potrebno voditi računa o tome da se tako prikupljeni podaci ne mogu rabiti kao dokaz u kaznenom postupku. Udovoljavanje zahtjevima stranih policija moguće je samo u mjeri koja ne prelazi policijske ovlasti. Zaprimanje i odašiljanje zahtjeva u međunarodnoj policijskoj suradnji odvija se putem nadležne Službe za međunarodnu policijsku suradnju. Kada policijske uprave/postaje od nadležnoga državnog odvjetnika ili suda dobiju na izvršenje strani europski istražni nalog ili zamolnicu za međunarodnu pravnu pomoć, potrebno je izvršenje naloga koordinirati sa Službom za međunarodnu policijsku suradnju.

O najčešćim pitanjima i problemima u ostvarivanju međunarodne pravosudne suradnje govorila je mr. sc. Danka Hržina, zamjenica općinskoga državnog odvjetnika u Zagrebu, upućena na rad u Državno odvjetništvo RH. Kada je riječ o međunarodnoj kaznenopravnoj pomoći, problemi u općenitom smislu jesu: dugotrajnost suradnje posredstvom Ministarstva pravosuđa kao središnjeg tijela, „kontrola“ zaprimljenih zamolnica (klauzula *ordre public*) i sadržaj zamolnica (prethodna međunarodna policijska suradnja kao *conditio sine qua non*) te postupak pružanja međunarodne pravne pomoći koji slijedi rješenja Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine. Kada je riječ o postupcima izručenja, ograničavajući su faktori složenost postupka kada se radi o raspisivanju međunarodne potrage, pravna praznina kada je međunarodna potraga raspisana za vlastitim državljanima. Na ustup/preuzimanje kaznenog progona kao oblik primarne međunarodne pravne pomoći kojom jedna država prenosi na drugu državu svoje suvereno pravo kaznenog progona, utječu težina kaznenog djela, zakonitost dokaza pribavljenih u državi moliteljici te pravni učinci spontane razmjene informacija.

Problemi u pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama EU-a javljaju se zbog paralelne primjene ZOMPO-a i Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, ovisno o obliku pravne pomoći, ustaljenoj praksi komuniciranja posredstvom središnjih tijela (Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH, Interpol), odnosa između policijske i pravosudne suradnje, slabe uporabe alata SIS-a te ureda ARO (Ured za oduzimanje imovine, engl. *Asset Recovery Office*) i općenito Okvirne odluke Vijeća 2006/960/JHA i Odluke Vijeća 2007/845/PUP koje trebaju olakšati razmjenu postojećih podataka između tijela u čijoj je nadležnosti sprečavanje i otkrivanje kaznenih djela te traganje i utvrđivanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom. Također je bilo riječi o praktičnim aspektima izvršavanja europskoga uhiđenog naloga vezano za pravne učinke upozorenja te izvršavanja naloga za osiguranja imovine u pogledu maksimalnog trajanja privremenih mjera. Zaključno je istaknuta važnost načela uzajamnog priznanja koje se temelji na uzajamnom povjerenju u pravne sustave drugih država članica Europske unije, a koje ne proizlazi iz same činjenice da je određena država članica Europske unije, kao i važnost neposredne suradnje između država članica.

Marija Balenović, sutkinja Županijskog suda u Slavanskom Brodu, govorila je o neposrednoj pravosudnoj suradnji s državama u regiji. Glavni domaći pravni propis u RH u pogledu pravosudne suradnje u regiji jest Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (ZOMPO). Uz navedeno, primjenjuju se i drugi pravni propisi, kao što su međunarodne konvencije i međunarodni ugovori, bilateralni ili multilateralni, uz koje su važna i osnovna načela međunarodne kaznenopravne suradnje: identitet norme, uzajamnost (reciprocitet), načelo *locus regit actum* i načelo *ne bis in idem*, pogotovo vezano uz ekstradiciju. Republika Hrvatska sklopila je s državama u regiji određeni broj ugovora kojima se regulira međunarodna pravna pomoć u građanskim i kaznenim stvarima, izručenje te međusobno izvršavanje sudskih odluka u kaznenim stvarima. Nakon promjene Ustava 2010. godine i čl. 9. koji regulira izručivanje vlastitih državljana, Republika Hrvatska sklopila je ugovore sa Srbijom (potpisan 29. lipnja 2010.), Crnom Gorom (potpisan 1. listopada 2010.), Republikom Makedonijom (potpisan 31. listopada 2011.) te Bosnom i Hercegovinom (potpisan 28. studenoga 2012.). Imajući u vidu potrebu i obvezu poštivanja prava sadržanih u čl. 6. (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te čl. 29. Ustava Republike Hrvatske, sutkinja Balenović smatra da bi praktičarima olakšalo te bi se ubrzali postupci međunarodne

pravne pomoći, a time u konačnici i kazneni postupak u cijelosti, kad bi se donijela određena zakonska rješenja koja jačaju i ubrzavaju neposrednu suradnju.

Prezentirala je nekoliko slučajeva iz sudske prakse koji govore u prilog jačanju neposredne suradnje, ali naravno uz pomoć legalnih institucija i tijela RH. Neposredna suradnja ne mora značiti gubitak nadzora nad predmetima međunarodne pravne pomoći koju na određeni način trenutačno provodi Ministarstvo pravosuđa, jer se može uvjetovati prirodnom kaznenih djela uz adekvatno obrazloženje o potrebi žurnog postupanja i obvezu obavještanja Ministarstva pravosuđa o neposredno upućenim zamolnicama za međunarodnu pravnu pomoć. Prezentirani slučajevi pokazuju da sudovi rade i poduzimaju sve raspoložive mjere i instrumente propisane zakonima, konvencijama, ugovorima i protokolima, ali bi možda trebalo poraditi na izmjeni pojedinih odredbi te na tragu postupaka koji su pojednostavnjeni izvući zaključke koji bi olakšali rad i u složenijim slučajevima.

Julijana Stipišić, zamjenica županijskoga državnog odvjetnika u Splitu, govorila je o posebnostima u primjeni europskoga istražnog naloga. Otkad je na snazi, odnosno u primjeni, Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, u Županijskom državnom odvjetništvu u Splitu zaprimljeno je 20-ak predmeta u kojima je zatraženo izvršenje europskoga istražnog naloga od država članica EU-a, dok nije izdan nijedan europski istražni nalog kojim se tražilo poduzimanje nekih dokaznih radnji od strane tih država. Smatra da taj institut koji je uveden u hrvatsko zakonodavstvo olakšava rad u praksi i komunikaciju između pravosudnih tijela različitih država članica Europske unije. Naime, na taj način izbjegava se dugotrajna procedura slanja i zaprimanja zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć od strane pravosudnih tijela preko Ministarstava pravosuđa do drugoga pravosudnog tijela zamoljene države u kojoj se traži izvršavanje određene radnje.

U praksi Županijskog državnog odvjetništva u Splitu uglavnom se udovoljavalo traženjima Republike Slovačke, Savezne Republike Njemačke, Kraljevine Nizozemske ili Poljske. Najčešće se tražilo ispitivanje svjedoka ili okrivljenika uz odgovarajuća upozorenja pozivanjem na nacionalna zakonodavstva država koje su tražile izvršenje europskih istražnih naloga. No vrlo se često postupalo i u odnosu na kaznena djela gospodarskog kriminaliteta, gdje se tražila odgovarajuća dokumentacija vezano za pribavljanje bankovnih podataka, poslovanje određenih tvrtki, dokumentacija od strane Porezne uprave, Financijske agencije (FINA) i slično. Jednako tako, u nekolicini europskih istražnih naloga zatražene su i radnje kojima se traži snimka određenih objekata, provjera osoba koje se koriste tim objektima na terenu, obavljanje razgovora s osobama na terenu i slično, zbog čega su izdavani usmeni, odnosno pisani nalozi policijskim službenicima kako bi mogli udovoljiti EIN-ovima. Ističe da je komunikacija i suradnja između policije i državnih odvjetništava dobra, međutim, problemi se mogu pojaviti u situaciji kada je potrebno izdavanje EIN-a pri nadležnim državnim odvjetništvima, što mogu biti općinska državna odvjetništva ili županijska državna odvjetništva, a u tim bi situacijama državna odvjetništva na europskoj pravosudnoj mreži na internetu mogla pronaći nadležna tijela država članica EU-a koja su ovlaštena za izvršavanje EIN-a. U slučaju nedoumica ili nepronalaženja takvih tijela, kontakti se mogu ostvariti putem nacionalnog člana pri Eurojustu ili Odjelu S.I.Re.N.E. Ministarstva unutarnjih poslova. Pohvalila je inicijativu održavanja ovoga okruglog stola i dodala da bi u budućnosti trebalo organizirati zajedničke edukacije državnih odvjetnika i policijskih službenika kako bi se izbjegle nedoumice i nepreciznosti u postupanju i kako bi se, s obzirom na važnost ove

materije, oni upoznali sa zakonodavnim rješenjima i praktičnim mogućnostima postupanja u predmetima međunarodne suradnje.

Engl.: *Review of the Round Table „International Police Cooperation – Open Questions in the Investigation of the Criminal Offences with Foreign Elements”*